

Середюк Д. І., Гнатичін В. В., Журавська І. А.
СОРТОВА РЕЗИСТЕНІСТЬ КАРТОПЛІ ДО АЛЬТЕРНАРІОЗУ В УМОВАХ ПОЛІССЯ
УКРАЇНИ

Житомирський національний агроекологічний університет
бульвар Старий, 7, м.Житомир, 10008, Україна
e-mail: luda.nemerizka72@ukr.net

Альтернатіоз або рання суха плямистість картоплі є широко розповсюдженою хворобою, яка за своєю шкідливістю (втрати врожаю в деякі роки сягають 40%) не поступається іншим відомим захворюванням цієї сільськогосподарської культури (Положенець В.М. та ін., 1994). Збудниками альтернатіозу картоплі є два види грибів роду *Alternaria: Alternaria solani (Ell. et Mart.)* та *Alternaria alternata Keissler*. Одним із головних напрямків у системі захисту картоплі від альтернатіозу є створення та впровадження у виробництво сортів, які мають високу стійкість до збудників цієї хвороби. Застосування сортів із високою стійкістю до альтернатіозу дає змогу не лише знизити витрати на застосування засобів захисту, але й отримати високі і стабільні врожаї.

Останні офіційні видання з описом сортів картоплі (Іванюк В.Г. і др., 2005) містять відомості щодо їх стійкості до багатьох хвороб, зокрема стеблової нематоди, фітофторозу, парші звичайної, проте відносно альтернатіозу така інформація відсутня. Основні узагальнені праці щодо альтернатіозу картоплі не містять оцінок стійкості до цієї хвороби більшості сортів картоплі (Положенець В.М. та ін., 2006, Григорюк І.П. та ін., 2001). Відомі результати з оцінювання стійкості картоплі до фітофторозу (Тэтз Л.Г. і др., 1972) не можуть бути безпосередньо використані для альтернатіозу, оскільки між збудниками цих двох дещо споріднених хвороб є певні відмінності.

Метою проведення досліджень було визначення стійкості сортів картоплі до альтернатіозу польовим та лабораторно-польовим методами в умовах Полісся України, а також аналіз та узагальнення результатів, отриманих за ними обома.

Аналіз отриманих результатів показує, що в цілому стійкість до альтернатіозу в ранніх сортів є нижчою, ніж у більш пізніх. Різниця між оцінками стійкості за обома методами не перевищує одного ступеня, що опосередковано свідчить про достовірність

отриманих результатів. Оцінки стійкості за обома методами в більшості випадків співпадають – є однаковими для 12-ти із 17-ти сортозразків. У решті 5-ти випадках стійкість за польовим методом є вищою в чотирьох сортах (Кобза, Альвара, Адретта, Промінь) і нижчою лише для одного – Дубравка. Отже, у порівнянні з польовим, лабораторно-польовий метод оцінює стійкість із невеликим її заниженням. Хоча, можливо, збільшення кількості років, за якими досліджується стійкість польовим методом сприятиме кращій збіжності результатів для обох методів.

При розрахунках індексу ураження було виявлено, що діаметр пошкодженої тканини не є вичерпною інформацією щодо стійкості сорту до альтернаріозу. Зокрема, такий діаметр є однаковим (48 мм) і для раннього сорту Незабудка (стійкість низька, $X = 28,8$), і для середньораннього сорту Фантазія (стійкість середня, $X = 17,7$). Отже, такі складові індексу ураження, як бал спороношення та тривалість інкубаційного періоду, відіграють важливу роль для точного визначення стійкості сортів картоплі до альтернаріозу. Загалом при визначенні складових індексу ураження визначено пряму залежність стійкості сорту до альтернаріозу від тривалості інкубаційного періоду та обернену – до діаметру пошкодженої тканини.

Загалом, у кожній із груп стиглості з урахуванням результатів оцінювання стійкості обома методами можна виділити такі, більш стійкі до альтернаріозу, сорти:

ранні сорти – Ластівка, стійкість середня;

середньоранні сорти – Доброчин, стійкість середня;

середньостиглі сорти – Луговська, стійкість висока;

середньопізні сорти – Ракурс, стійкість висока.

Самою низькою виявилась стійкість до альтернаріозу середньораннього сорту Альвара – за лабораторно-польовим методом $X = 38,2$ та 2,7 бали за польовим.

За результатами оцінки стійкості сортів картоплі до альтернаріозу польовим та лабораторно-польовим методами визначено найбільш стійкі сорти в кожній групі стиглості – Ластівка (ранні); Доброчин (середньоранні); Луговська (середньостиглі); Ракурс (середньопізні). Застосоване в роботі узагальнення оцінок стійкості, отриманих різними методами, дозволяє зменшувати похибки оцінювання. Різниця між оцінками стійкості за обома методами не перевищує одного ступеня, що опосередковано свідчить про достовірність отриманих результатів. Виділені сорти картоплі з підвищеною стійкістю до альтернаріозу доцільно використовувати у виробництві та селекційній роботі.

Подальша робота в даному напрямку полягає у розширенні досліджень на інші сорти картоплі, а також у порівнянні та комплексуванні оцінок стійкості сортів картоплі до альтернаріозу, що отримані за допомогою інших методів.